

دلایل فضایل نماز اول وقت

<"xml encoding="UTF-8?">

مقدمه

بر اساس روایات اسلامی هر قدر که نماز اول وقت به تأخیر بیفتد، از فضیلت آن کاسته می‌شود. اما این تأکید بر ادای فریضه نماز در اول وقت به چه دلیل است؟

علت فضیلت و ثواب نماز اول وقت

از جمله دلایل ثواب و فضائل نماز اول وقت، می‌توان به تصریح و تأکید قرآن بر محافظت از نماز (حافظوا علی الصلوات والصلوة الوسطی، بقره، آیه 238) اشاره نمود که توصیه ای، علاوه بر دستور، به برپا داشتن آن است. (وَأَقِمْوْا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ، بقره، آیه 43)

روشن است که محافظت از نماز تنها از یک بُعد و جهت مقصود نبوده بلکه از جمیع جهات، مورد نظر آن است و یکی از آن جهات، رعایت وقت و اهتمام به اول وقت است که نشان از ارزش و اهمیت دادن به امر الهی می باشد و این امر، جدای از این حقیقت است که در خود وقت و زمان، حکمت ها و اسراری نهفته که قرار گرفتن در آن زمان و دقت در رعایت آن، می تواند مبدأ و تحقق بخشی آثار فراوان و وصف ناپذیری در زندگی آدمی باشد.

بعلاوه اگر عمل به وظایف و تکالیف دینی، خصوصاً تکالیفی (همچون نماز و روزه و ...) که مقید به زمان خاصی

هستند، دلیل بر ترجیح و برتری عامل آن نداشت و مکلف می توانست، در هر زمان و به میل خود آنها را بجای آورد، خداوند در قرآن از تعبیری نظیر؛ **سابقوا الى مغفرة من ربكم ...، والسابقون السابقون اولئك المقربون و ...** استفاده نمی کرد. پس سبقت گرفتن و قرار دادن درجه مقربون، برای سبقت گیرندگان در قرآن، در عوض انجام تکالیف و وظایف الهی در اول وقت آن و پیشی گرفتن از دیگران، گواهی دیگر بر ارزش و فضیلت نماز اول وقت است.

همچنین در کلام معصومان (علیهم السلام) نیز به فضیلت اول وقت تأکید و تصریح بسیاری شده است .

آثار و فوائد خواندن نماز اول وقت

امام صادق(علیه السلام) در این باره می فرماید: **«الصلوة تستحب في أوّل الأوقات»**، خواندن نماز در اول وقت و در اولین فرصت، کاری مستحب و پاداش افزاست. (بحارالانوار، ج 80، ص 13) همچنین از آن حضرت نقل شده که نماز اول وقت، «خشنودی کردگار» را به همراه دارد.

برآورده شدن خواسته ها از دیگر اثرات و برکات خواندن نماز اول وقت است، چنانچه حضرت عبدالعظیم حسنی از امام حسن عسکری(علیه السلام) روایت می کند که فرمود: **«خداوند متعال با حضرت موسی(علیه السلام) تکلم کرد، حضرت موسی(علیه السلام) فرمود: خدای من! کسی که نمازها را در وقتش به جای آورد چه پاداشی دارد؟ خداوند فرمود: حاجت و درخواستش را به او عطا می کنم و بهشت را برایش مباح می گردانم.»** (بحارالانوار، جلد 82، صفحه 204)

در حدیثی از امام علی (علیه السلام) آمده است که فرمودند: **کسی که بر اطاعت صبر کند خداوند برای او ششصد درجه بنویسد که فاصله ی هر درجه از پایان زمین تا عرش می باشد**

پیامبر اعظم(صلی الله علیه و آله) در حدیثی برطرف شدن گرفتاری و ناراحتی را به اقامه کنندگان نماز اول وقت نوید می دهند و می فرماید: **«بنده ای نیست که به وقت های نماز و جاهای خورشید اهمیت بدهد، مگر این که من سه چیز را برای او ضمانت می کنم: برطرف شدن گرفتاری ها و ناراحتی ها، آسایش و خوشی به هنگام مردن و نجات از آتش.»** (سفینة البحار، جلد 2، صفحه 42)

درست است که اگر نمازگزار، نماز خود را در آخر وقت هم بخواند انجام وظیفه کرده است، اما از آنجا که کار،

مربوط به پروردگار و بر کارهای دیگر مقدم است، چنانچه آن را بدون عذر به عقب بیندازد، مسئول است و باید پاسخگو باشد.

راه حلی برای خواندن نماز اول وقت

علم به تأثیر عبادات

شرط اصلی در اهمیت دادن به مسائل دینی، آگاهی و علم داشتن از تأثیراتی است که با رعایت این آموزه ها حاصل می شود. انسان موجودی است که در راه رسیدن به هدف از هیچ کوششی دریغ نمی کند مخصوصا اگر یقین داشته باشد و بداند که این هدف سعادت دنیوی و اخرویش را تأمین می کند، حاضر است برای رسیدن به آن از جانش نیز بگذرد.

این علم و یقین به تأثیرات آموزه های دینی از دو راه قابل کسب می باشد: راه اولی که انسان می تواند به یقین برسد، راه مطالعه، تحقیق و تفکر در منابع دینی اعم از قرآن و روایات می باشد که کسب علم از این طریق را علم حصولی گویند.

بندگی خدا

راه دوم که به علم حضوری معنا شده است، رسیدن به علم و یقین از راه عبادت و بندگی است. یعنی هرچه علم انسان نسبت به اهمیت کاری که انجام می دهد بیشتر باشد، از ذوق و اشتیاق بیشتری برای انجام آن برخوردار است و هرچه عباداتش را با نظم و اخلاص و تواضع بیشتری انجام دهد، تأثیرات آن را بیشتر مشاهده کرده و در نتیجه در انجام آن از ذوق و اشتیاق بیشتری برخوردار است.

انسان زمانی که بیمار می شود، برای رسیدن به بهبودی، تمامی دستورات پزشك را مو به مو عمل می کند و داروهای تلخ و بد مزه ای را که هیچگاه حاضر به خوردنش نبود، به راحتی می خورد، چرا که - یقین - دارد راه علاج بیماری و حاصل شدن بهبودی خوردن داروی تلخ و بد مزه است. یقین و علم به این موضوع، داروی تلخ را شیرین می کند. علم به تأثیرات عبادات بالاخص نماز اول وقت نه تنها ذوق و اشتیاق انسان را در انجام آنها بیشتر می کند بلکه سختیها و دشواریهای مسیر را نیز هموار می کند.

نماز امام زمان در اول وقت

یکی از کسانی که حتما نماز خود را اول وقت می خواند وجود نازنین امام زمان حضرت مهدی (علیه السلام) روحی و ارواح العالمین لمقدمه الفداه می باشد و غیر ممکن است ایشان نماز خود را در غیر وقت خودش اقامه نماید. و بعد از آن حضرت، افراد صالح و بندگان مخلص خداوندند که به انجام عبادت مبادرت می ورزند. بعضی از محدثان بزرگوار نقل کرده اند که : نماز اول وقت ، حتما بالا می رود و اگر کسی نماز خود را در اول وقت بخواند ملائکه آسمان ، نماز او را با نماز امام زمان (علیه السلام) و افراد صالح خداوند، بالا می برند و از فضل وجود و کرم خداوند دور است نمازی که با نماز امام زمان بالا رود و به آن توجه نکنند و آن را قبول ننمایند.

از مهم ترین عوامل بی توجهی به نماز و سستی در آن گناه است . حضرت حق (جل و علا) دستور فرمودند که با شیطان طرح دوستی نریزید و از دستورات او پیروی نکنید ؛ چرا که مطیع شیطان، از خدا اطاعت نمی کند

قرآن مجید، نماز اول وقت را یکی از صفات مؤمنان می داند و می فرماید: مؤمنان کسانی هستند که نمازهایشان را حفظ می کنند. حفظ نماز به این است که نماز گزاران آن را از اول وقت به تأخیر نیندازند. (بخشی از کتاب سجاده عشق اثر نعمت الله صالحی حاجی آبادی)

برطرف کردن عوامل سستی در نماز اول وقت

سستی نسبت به نماز عوامل متعدد و فراوانی دارد که به مهم ترین آنها اشاره می شود :

1- همانطور که گفتیم عدم آگاهی لازم از آثار و خیرات و برکات نماز در زندگی فردی و اجتماعی و در تامین سعادت دنیا و آخرت انسان و نیز غفلت و فراموشی فلسفه و آثار نماز و عدم معرفت نسبت به خالق یکتا و حقیقت نماز که باعث می شود توجه به نماز در ما کمتر شود .

مهمترین مشکل ما با نماز این است که خود را نیازمند به نماز خواندن نمی دانیم بلکه تنها به چشم يك تکلیف به آن نگاه می کنیم ؛ تکلیف هم همانطور که از لفظ آن معلوم است یعنی کاری که با مشقت و سختی انجام پذیرد . همه ی اینها به این خاطر است که نسبت به خالق خویش ، معرفت صحیحی نداشته و از اسرار نماز آگاه نیستیم . اگر پی به عظمت خدای یکتا ببریم و بدانیم که او معشوق هستی است و نماز عشق بازی با این معشوق است و او با همه عظمت خود به ما اجازه داده که به دیدارش برویم، آیا در انجام آن کوتاهی خواهیم کرد؟

پیامبران

انبیاء الهی و اولیاء خدا چون عظمت حق تعالی را درک کرده بودند نماز را نور چشم خود می دانستند و ندا در می دادند که «کفی بی عزاً ان اکون لك عبداً و کفی بی فخراً ان تکنون لی رباً»- برای من همین عزت ، که عبد تو باشم و برای من همین فخر ، که تو رب من باشی کفایت می کند. و اینان همانها هستند که قرآن در وصفشان می گوید : «یخرون للاذقان سجداً - همه با کمال خضوع و فروتنی سر طاعت بر حکم آن فرود آورند».

2- از مهم ترین عوامل بی توجهی به نماز و سستی در آن گناه است .

حضرت حق (جل و علا) دستور فرمودند که با شیطان طرح دوستی نریزید و از دستورات او پیروی نکنید؛ چرا که مطیع شیطان، از خدا اطاعت نمی کند. وقتی انسان ، آلوده ی به گناه می شود یا اصلاً به سمت نماز و نیایش با خدا نمی رود و یا از نماز و عبادت خویش حظ و بهره ی کافی نخواهد برد و از ذوق و اشتیاق لازم برای انجام عبادات بی بهره خواهد ماند. بطور طبیعی هر فردی به چیزی گرایش دارد که از آن لذت می برد! بنابراین چون فرد گناهکار از نمازش لذت نمی برد ممکن است کم کم نسبت به نماز و رعایت آداب آن بی میل و رغبت شده.

برآورده شدن خواسته ها از دیگر اثرات و برکات خواندن نماز اول وقت است، چنانچه حضرت عبدالعظیم حسنی از امام حسن عسکری(علیه السلام) روایت می کند که فرمود: خداوند متعال با حضرت موسی(علیه السلام) تکلم کرد، حضرت موسی(علیه السلام) فرمود: خدای من! کسی که نمازها را در وقتش به جای آورد چه پاداشی دارد؟ خداوند فرمود: حاجت و درخواستش را به او عطا می کنم و بهشتم را برایش مباح می گردانم

3- گرایش به سمت دنیا درست در مقابل گرایش به سمت خدا است. به هر مقدار که انسان به سمت دنیا می رود از خدا دور می گردد و برعکس. بنابراین باید توجه کرد که حب افسار گسیخته به دنیا و علاقه ی قلبی به تمایلات نفسانی ، ریشه ی همه ی خطاها و گناهان است و در اثر این محبت است که انواع گناهان از انسان سر خواهد زد و حتی در نماز هم ، تمام توجه کسی که محب دنیا است، به سمت دنیا و منابع آن خواهد بود و در نتیجه لذتی از نماز نمی برد و کم کم کاهل نماز شده و چه بسا نماز را ترك کند و به خسران ابدی گرفتار شود .

4- از جمله مهمترین عامل سستی در نماز آسیب پذیری مقطع نوجوانی و جوانی است. این مقطع سنّی، مقطع

حساس و بحرانی برای جوانان و نوجوانان است، مسایل و بحران های بلوغ از يك طرف، شك و تردیدهای مذهبی از طرف دیگر، ناپختگی و بی تجربگی و گرایش سریع به الگوهای غیرواقعی که اهل نماز نیستند، زمینه هایی است که در خود فرد وجود دارد و باعث می شود که جوانان و نوجوانان علاقه چندانی به نماز نداشته باشند. و در انجام آن نیز از خود کاهلی نشان دهند.

5- یکی از عوامل موثر در بروز این حالت بی حوصلگی و کم صبری است . انجام هر تکلیفی در آغاز راه , صبوری و استقامت می خواهد . امام خمینی(رحمة الله علیه) در توضیح صبر در اطاعت فرموده اند: یعنی انسان در فرمانبرداری حق تعالی، خوددار باشد و نفس اماره عنان از دست انسان نگیرد، و افسار گسیخته نکند .

در حدیثی از امام علی(علیه السلام) آمده است که فرمودند : کسی که بر اطاعت صبر کند خداوند برای او ششصد درجه بنویسد که فاصله ی هر درجه از پایان زمین تا عرش می باشد.

هر چند شاید مواظبت بر نماز اول وقت کار دشواری به نظر رسد اما با صبر بر انجام آن، و سعی در رعایت نماز اول وقت این کار نیز آسان و شیرین می شود.

زهرا

اجلال